

Received-Makale Geliş Tarihi 27.01.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.03.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(105), 634-649

Research Article/Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10926736

Civan Roj Oruç

<https://orcid.org/0009-0001-1105-8377>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Mehmet Süleyman Butakın

<https://orcid.org/0009-0002-9506-7146>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Bülent Yılmaz

<https://orcid.org/0009-0003-6881-4502>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi

Evaluation of Graduate Groups on the Visual Arts Course Curriculum

ÖZET

Sanat, en genel anlamıyla yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar her toplumda farklı türlerde ortaya çıktığı gözlemlenen sanat ve nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir. Özgün, ortak, alternatif düşünceler üretmeyi öngören, yaratıcı bireyler yetiştire bundan dolayı sanatın nasıl öğretileceği de önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde sanat eğitimi programı üzerine yapılmış çalışmalar olduğu görülmektedir. Zihinsel etkinlikler süreci olarak tanımlanan sanat eğitiminin küçük yaşlardan başlayarak gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın temel amacı, 1948 yılından beri Türkiye’de uygulanan Görsel Sanatlar Öğretim Programı üzerine 1990 ve 2022 yılları arasında gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tezlerinin belirlenen kriterler yönünden incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenerek verilere doküman incelemesi yoluyla ulaşılmıştır. Bu çalışmanın birinci aşamasında, örneklem grubunda yer alan yüksek lisans ve doktora tezleri (kısıtlama bulunmayan) YÖK Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı’nın web sitesinden ulaşılmıştır. İkinci aşamada ise, bilgisayar ortamına aktarılan tezler yıllara göre ayrılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın analizi, lisansüstü çalışmalarda ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Lisansüstü tezlerde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra, alternatif yöntemlerin de kullanıldığı görülmüştür. Öğrenci performansının yanı sıra süreç değerlendirmesi, portfolyo değerlendirmesi ve öz değerlendirme gibi yöntemlerin önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir. Bu çeşitlilik, görsel sanatlar dersinin doğası gereği öğrencilerin yaratıcılığını, estetik algısını ve becerilerini ölçme ve değerlendirme süreçlerinde dikkate alma ihtiyacını yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar, görsel sanatlar öğretim programı, görsel sanatlar eğitimi.

ABSTRACT

Art is understood in its most general sense as the expression of creativity and imagination. Art and its qualities, which have been observed to emerge in different types in every society from the beginning of human history to the present, can be acquired through education. It is also important how art is taught to raise creative individuals who anticipate producing original, common and alternative ideas. When the literature is examined, it can be seen that there are studies on art education programs. It is important that art education, defined as a process of mental activities, be carried out starting from an early age. The main purpose of this research is to examine the postgraduate education theses conducted between 1990 and 2022 on the Visual Arts Curriculum, which has been implemented in Turkey since 1948, in terms of the determined criteria. The qualitative research method was adopted in the research and the data was accessed through document review. In the first stage of this study, the master's and doctoral theses (without restrictions) in the sample group were accessed from the website of the YÖK Documentation Department. In the second stage, the theses transferred to the computer environment were analyzed by separating them according to years. The analysis of the study revealed that measurement and evaluation methods in postgraduate studies vary. It has been observed that, in addition to traditional measurement and evaluation methods, alternative methods are also used in graduate theses. It has been determined that methods such as process evaluation, portfolio evaluation and self-evaluation have an important place in addition to student performance. This diversity reflects the need to take students' creativity, aesthetic perception and skills into account in the measurement and evaluation processes due to the nature of the visual arts course.

Keywords: Visual arts, visual arts curriculum, visual arts education.

1. GİRİŞ

Sanat, en genel anlamıyla yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar her toplumda farklı türlerde ortaya çıktığı gözlemlenen sanat ve nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir. Özgün, ortak, alternatif düşünceler üretmeyi öngören, yaratıcı bireyler yetiştire bundan dolayı sanatın nasıl öğretileceği de önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde sanat eğitimi programı üzerine yapılmış çalışmalar olduğu görülmektedir. Zihinsel etkinlikler süreci olarak tanımlanan sanat eğitiminin küçük yaşlardan başlayarak gerçekleştirilmesi önemlidir.

Sanat eğitimi, öğrencilere sanatın farklı disiplinlerinde (müzik, resim, tiyatro, dans, heykel gibi) bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlayan bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine, estetik anlayışlarını genişletmelerine, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur. Sanat eğitimi, bireylerin bilişsel, duygusal, sosyal ve psikomotor becerilerini geliştiren birçok fayda sağlar. Bilimsel araştırmalar, sanat eğitiminin çocukların akademik başarılarını artırabileceğini ve öğrenme süreçlerine olumlu katkılar sağlayabileceğini göstermiştir. Örneğin, sanat eğitimi alan öğrencilerin matematik ve dil becerilerinde iyileşme olduğu gözlemlenmiştir.

1.1. Sanat Eğitimi

Sanat, insanların duygu, düşünce ve hayal gücünü ifade etmek için kullandıkları güçlü bir araçtır. Sanat, estetik deneyimler sunarak insanların duygu ve düşüncelerini derinleştirmelerine, kendilerini ifade etmelerine ve dünyayı anlamlandırmalarına yardımcı olur. Sanat eğitimi ise bireylerin sanatsal becerilerini geliştirerek yaratıcı düşünme, görsel algılama ve ifade yeteneklerini destekler. Sanat eğitimi, bireylerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek ve kendilerini sanatsal olarak ifade etmek için birçok fırsat sunar. Sanat, farklı disiplinler arasında bağlantılar kurmayı teşvik eder ve alternatif çözümler üretme yeteneğini geliştirir (Efland, 2002).

Sanat, duygusal deneyimleri ifade etmenin ve başkalarının deneyimlerini anlamamanın bir yoludur. Sanat eğitimi, öğrencilere empati kurma ve başkalarının perspektifini anlama becerileri kazandırır (Winner vd., 2013). Sanat eserlerini incelemek, sanatçının duygusal deneyimini anlamaya çalışmak ve farklı bakış açılarını değerlendirmek, öğrencilerin empati yeteneklerini geliştirir. Bu da toplumsal ilişkilerin güçlenmesine ve daha anlayışlı bir toplumun oluşmasına yardımcı olur.

Sanat, özgün ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar (Eisner, 2002). Sanat eğitimi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Sanat eserlerini analiz etmek, yaratıcı çözümler üretmek ve farklı perspektiflerden bakabilmek, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini güçlendirir (Robinson & Lee, 2011). Bu da toplumda yenilikçilik ve sorgulama kültürünün gelişmesine katkıda bulunur.

Sanat eğitimi, öğrencilere eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri kazandırırken, aynı zamanda risk alma ve deney yapma cesaretini artırır. Sanat eğitimi aynı zamanda bireylerin görsel algılama yeteneklerini geliştirir. Sanat eserlerini analiz etmek, görsel ayrıntıları fark etmek ve farklı perspektiflerden bakabilmek, bireylerin estetik zevklerini ve görsel dünyayı anlamlandırma becerilerini artırır (Smithrim & Uptis, 2005). Sanat eğitimi, bireylerin kendilerini ifade etme ve duygusal dünyalarını keşfetme imkânı sunar. Sanat, duyguları ifade etmenin bir yoludur ve sanat eğitimi, öğrencilere duygusal zekâ ve empati yetenekleri geliştirme fırsatı verir (Eisner, 2002). Sanat, bireylerin kendilerini keşfetmelerine ve kendi benliklerini inşa etmelerine yardımcı olur. Sanat eğitimi aynı zamanda bireylerin estetik değerlendirme yapma yeteneklerini geliştirir. Sanat eserlerini değerlendirme, bireylerin eleştirel düşünme becerilerini kullanmalarını sağlar ve kendi estetik tercihlerini geliştirir (Pariser, 2003).

Sanat eğitimi, toplumsal gelişim açısından büyük bir öneme sahiptir. Sanatın toplum üzerindeki etkisi, estetik deneyimlerin yanı sıra kültürel ve sosyal değişimleri de içerir. Sanat eğitimi, farklı kültürlerin ifade biçimlerini ve sanat mirasını tanıtmak ve değerlendirmek için bir platform sağlar (Dewey, 1934). Sanat, bir toplumun kimliğini ve değerlerini yansıtır ve sanat eğitimi, öğrencilere bu kültürel çeşitliliği anlamaları ve takdir etmeleri için bir fırsat sunar (Fiske, 1999). Bu, toplumsal hoşgörü, saygı ve kültürel anlayışın gelişmesine katkıda bulunur.

1.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı

Görsel sanatlar dersi müfredatında, genel olarak her sınıf düzeyi için yeterliklerin verildiği bir giriş bölümü vardır. Bu bölüm, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, çıktılar ve diğer nitelikleri açıklamaktadır. Sunumun ardından görsel sanatlar müfredatının temel çalışma alanlarına göre kazanımlar ve açıklamalar sunulmuştur. Bu Öğrenme alanları, “Görsel İletişim ve Biçimlendirme”, “Kültürel Miras” ve Sanat Eleştirisi ve Estetik” şeklindedir.

Görsel İletişim ve Biçimlendirme alanında öğrencilerin; “Gözlemlerini, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları, biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları, görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları, sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri, görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (firça, boya, makas, kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri, yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları, görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri” amaçlanmıştır (MEB, 2018).

Kültürel Miras alanında öğrencilerin; “Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri, farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri, sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları, müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür- sanat eserlerini incelemeleri, sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları, görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları, Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri, Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri” amaçlanmıştır (MEB, 2018).

Sanat Eleştirisi ve Estetik alanında öğrencilerin; “Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri, görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları, sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları, sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları, sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri, görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri, sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri ve görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri” amaçlanmıştır (MEB, 2018).

1.3. Araştırmanın Amacı

Sanat, en genel anlamıyla yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar her toplumda farklı türlerde ortaya çıktığı gözlemlenen sanat ve nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir. Özgün, ortak, alternatif düşünceler üretmeyi öngören, yaratıcı bireyler yetiştire bundan dolayı sanatın nasıl öğretileceği de önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde sanat eğitimi programı üzerine yapılmış çalışmalar olduğu görülmektedir. Zihinsel etkinlikler süreci olarak tanımlanan sanat eğitiminin küçük yaşlardan başlayarak gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın temel amacı, 1948 yılından beri Türkiye’ de uygulanan Görsel Sanatlar Öğretim Programı üzerine 1990 ve 2022 yılları arasında gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tezlerinin belirlenen kriterler yönünden incelemektir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılığı

Bu çalışma 1990- 2022 yılları arasında Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamının bu şekilde sınırlandırılmasının nedeni; bilgiye erişimin diğer yıllara göre fazla olmasının yarattığı bilgi kirliliğinin önüne geçmede önemli rolü bulunan sınıf tekrarına kalan öğrencilerin düzeylerini ortaya koymaktadır.

Görsel Sanatlar dersi, Görsel Sanatlar dersi programı, Görsel Sanatlar Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretimi şeklindedir. Araştırmanın evrenini, 1990-2022 yılları arasında yapılan Doküman incelemede kullanılmak için gereken çalışmalarda anahtar kelimeler kullanılarak yapılan literatür taraması sonucunda ulaşılmış ve

dahil edilme kurallarına uygun doktora tezleri ve yüksek lisans tezleri araştırma kapsamaktadır. Kaynak taramasında ise YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenerek verilere doküman incelemesi yoluyla ulaşılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgularla ilgili yazılı materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu çalışmada aranan anahtar kelimeler; Görsel Sanatlar dersi, Görsel Sanatlar dersi programı, Görsel Sanatlar dersi öğretim programı, Görsel Sanatlar Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretimi şeklindedir. Araştırmanın evrenini, 1990-2022 yılları arasında yapılan Doküman incelemede kullanılmak için gereken çalışmalarda anahtar kelimeler kullanılarak yapılan literatür taraması sonucunda ulaşılmış ve dahil edilme kurallarına uygun doktora tezleri ve yüksek lisans tezleri araştırma kapsamaktadır. Kaynak taramasında ise YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılmıştır.

Bu çalışmanın birinci aşamasında, örneklem grubunda yer alan yüksek lisans ve doktora tezleri (kısıtlama bulunmayan) YÖK Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı'nın web sitesinden PDF formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İkinci aşamada ise, bilgisayar ortamına aktarılan tezler yıllara göre ayrılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinin son aşaması ise bulguların yorumlanması aşamasıdır.

3. BULGULAR

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi (1990-2022) ilgili olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında araştırılan lisansüstü tez çalışmalarının betimsel analizleri sonrasında öne çıkan önemli bulgular şunlardır.

Tablo 1. Anahtar Kelimelere Göre Yazılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Sayıları

Anahtar Kelime: Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı		
Çalışma Türü	f	%
Yüksek Lisans	33	91,66
Doktora	3	8,34
Toplam	36	100
Anahtar Kelime: Görsel Sanatlar Dersi		
Çalışma Türü	f	%
Yüksek Lisans	390	83,51
Doktora	77	16,49
Toplam	467	100
Anahtar Kelime: Görsel Sanatlar Dersi Programı		
Çalışma Türü	f	%
Yüksek Lisans	19	90,47
Doktora	2	9,53
Toplam	21	100
Anahtar Kelime: Görsel Sanatlar Öğretimi		
Çalışma Türü	f	%
Yüksek Lisans	10	55,55
Doktora	8	44,45
Toplam	18	100
Anahtar Kelime: Görsel sanatlar eğitimi		
Çalışma Türü	f	%
Yüksek Lisans	368	78,46
Doktora	101	21,54
Toplam	469	100

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan çalışmada, Tablo 1'deki çalışmalardan araştırma konusuna yakın olan çalışmalar belirlenmiştir. Bu çalışmalar Tablo 2'teki gibidir.

Tablo 2. Belirlenen Çalışmalar Tablosu

Çalışmanın Adı	Türü	Tez No	Kaynak
İlköğretim görsel sanatlar eğitiminde estetik öğretimi	DT	211231	(Akin, 2006)
İlköğretim kurumlarındaki görsel sanatlar dersinin uygulamaları ve sonuçları	YL	231846	(Dorukan, 2009)
İlköğretim okullarındaki ikinci kademe görsel sanatlar dersi programının işlenişinde karşılaşılan temel sorunlar	YL	235163	(Yeşilyurt, 2009)
Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Tespit Edilmesi	YL	249838	(Baş, 2009)
İlköğretim altıncı sınıf görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme uygulaması	YL	258115	(Sarıhan, 2010)
İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kuramsal Yapı Ve Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirmesi	DT	290606	(Sarı, 2011)
Görsel sanatlar eğitiminde probleme dayalı öğrenme modelinin yaratıcı düşünmeye etkisi	DT	279770	(Ülger, 2011)
İlköğretim görsel sanatlar öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	YL	301950	(Pekdağ, 2011)
İlköğretim okullarının 1.2.3. sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi	YL	279839	(Tari, 2011)
Görsel Sanatlar Dersinin Yaratıcı Düşünme Becerilerine Katkısının İncelenmesi	YL	407704	(Demirkale, 2015)
Görsel sanatlar(1-8. sınıflar) dersi programı'na yönelik görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri ve çözüm önerileri	YL	481291	(Özcan, 2017)
Ortaokul 5-8. sınıf görsel sanatlar dersinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların, öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi	YL	511746	(Özgökçe, 2018)
Güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi İlişkin Kavramları Öğretmedeki Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri	YL	619278	(Taymur, 2019)
Görsel sanatlar öğretim programları ile ilgili gelişmelerin değerlendirilmesi (1924-2018 arası)	YL	583419	(Erkuzu, 2019)
Görsel sanatlar (1-8) öğretim programına göre hazırlanan ders planlarının uygulama yönünden değerlendirilmesi	YL	633404	(Ertoşun, 2020)
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda çevre eğitimi	YL	696216	(Çalışır, 2022)
2006 Yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8) İle 2018 Yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8) Programın Karşılaştırılması	YL	772881	(Akşahin, 2022)

Toplamda 16 çalışma seçilmiştir. Bu çalışmaların 3 tanesi Doktora Tezi ve 13 tanesi de Yüksek Lisans tezidir. Tezlerin eğitim düzeyi (Doktora/ Yüksek lisans) Tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Eğitim Düzeyi

Tez Düzeyi	f	%
Yüksek lisans	13	81,25
Doktora	3	18,75
Toplam	16	100

3.1. Tezlere İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersi öğretim programı üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi ile ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan araştırmada sonucunda Tablo 3'te belirlenen genel hatlarıyla bu bölümde değerlendirilecektir.

3.1.1. İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Öğretimi Adlı Doktora Tezinin Değerlendirilmesi

Bu doktora tezi, ilköğretim öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde estetik bilgiye tutumlarını geliştirmeyi hedefleyerek Çok Alanlı Görsel Sanat Eğitimi Yöntemi (ÇAGSEY), aktif öğrenme ve yapılandırmacı anlayışı bir araya getirerek bir program geliştirmiştir. Araştırma, nicel ve nitel desen kullanılarak veriler toplamıştır. Nicel veriler, başarı testi ve tutum ölçeğiyle, nitel veriler ise ders etkinlik formları, ders gözlem formu ve uygulama sonu öğrenci anketiyle elde edilmiştir. İlköğretim 6. sınıf Görsel Sanatlar dersinde uygulanan program, deney ve kontrol gruplarına random atama yöntemiyle uygulanmıştır. Deney grubuna ÇAGSEY, aktif öğrenme ve yapılandırmacı anlayış kullanılırken, kontrol grubuna geleneksel yöntem uygulanmıştır. Ölçümler, deney öncesi, sonrası ve üç hafta sonra tekrar yapılmıştır. SPSS, Excel ve Statistica paket programları kullanılarak toplanan nicel veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Puan ortalamalarının karşılaştırılmasında aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi kullanılmıştır. Nitel bulgular, alıntılar ve temalar doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları, ÇAGSEY, aktif öğrenme ve yapılandırmacı anlayışın geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin estetik tutumlarını geliştirdiğini göstermektedir. Görsel sanatlar derslerinde geleneksel yaklaşımın yerine bu yöntemlerin kullanılmasının daha etkili olduğu ve estetik tutum geliştirmede faydalı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, görsel sanatlar derslerinde bu yaklaşımların uygulanması önerilmektedir (Akin, 2006).

3.1.2. İlköğretim Kurumlarındaki Görsel Sanatlar Dersinin Uygulamaları ve Sonuçları Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Görsel Sanatlar Eğitimi, insanın sanatsal gelişimine yönelik ilk adımları atan ilköğretim düzeyindeki birinci basamak olarak önemlidir. Bu araştırma, Görsel Sanatlar Eğitimi kavramını incelemekte ve Türkiye'deki Görsel Sanatlar Eğitimi anlayışını ve sorunlarını ele almaktadır. Görsel Sanatlar Eğitimi ile ilgili sorunlar ve tartışmalar göz önünde bulundurularak, bir Görsel Sanatlar Dersi öğretmeninin yapması gerekenler üzerinde durulmuş ve öneriler sunulmuştur. Araştırmada, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı detaylı bir şekilde incelenmiş ve buna bağlı olarak bir yıllık eğitim sürecini kapsayacak genişlikte ders etkinlikleri tasarlanmış ve uygulanmıştır. Uygulamalar sırasında, programdaki etkinliklerden tüm ilköğretim okullarında uygulanabilecek olanlar tercih edilmiş, ayrıca programdaki kazanımlara uygun olarak yeni etkinlik örnekleri de tasarlanmıştır. Bu kapsamda, 4., 5. ve 6. sınıf düzeylerinde toplamda 24 etkinlik örneği sunulmuş ve görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin ders planlamalarına yardımcı olmak amacıyla fotoğraflarla desteklenerek aşamalarıyla birlikte sunulmuştur. Bu araştırma, görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ders etkinlikleri konusunda kaynak oluşturabilecek nitelikte hazırlanmıştır. Öğretmenler, sunulan etkinlik örneklerini kullanarak öğrencilerin sanatsal yeteneklerini, görsel iletişim becerilerini ve anlama düzeylerini geliştirmeye yönelik dersler planlayabilirler. Ayrıca, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımların anlaşılmasına ve uygulanmasına katkı sağlayabilirler. Bu çalışma, Görsel Sanatlar Eğitimi alanında daha fazla araştırmanın yapılmasını teşvik etmektedir. Görsel Sanatlar Eğitimi'nin önemi ve etkisi konusunda farkındalığı artırmak, öğrencilerin sanatsal ve yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak için bu alanda daha fazla çalışmanın yapılması gerekmektedir (Dorukan, 2009).

3.1.3. İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının İşlenişinde Karşılaşılan Temel Sorunları Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırma, ilköğretim okullarında görev yapan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ders programının işlenişinde karşılaştıkları temel sorunları tespit etmeyi ve çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Sanat eğitimi, toplumların kültürünü geliştirmek ve bireylerin ruh sağlığını dengelemek için önemli bir alandır. Ancak, Görsel Sanatlar Eğitimi genellikle yeterince önemsenmemekte ve gereken önem verilmemektedir. Türk Milli Eğitim sisteminde sanat eğitimi konusunda olumlu ve olumsuz yönler bir arada görülmektedir. Sanat eğitimi, kendi yapısından kaynaklanan nedenlerle yeterince temele oturtulamamıştır. Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri, programı uygularken çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Bu araştırmada, bu problemlerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan bir ankette 63 öğretmenin görüşü alınmıştır. Öğretmenlerin bu görüşlere katılma dereceleri sorgulanmış ve veriler SPSS programı kullanılarak istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, ilköğretim okullarında görevli Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri, hedeflenen amaç ve davranışları kazandırmalarını engelleyen pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar arasında dersin amaçlarının yeterince anlaşılabilmesi, sosyo-kültürel ortamın etkisi, yetersiz araç-gereç ve donanım gibi faktörler yer almaktadır. Değişen dünya şartları ve uluslararası ilişkilerin hızla gelişmesi, çağdaş eğitim politikalarının oluşturulmasını gerektirmektedir. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunları tespit etmek, ortadan kaldırmak ve eğitimi çağdaş standartlara ulaştırmak, eğitim politikalarının en öncelikli konularından biridir. Bu araştırma, ilköğretim okullarında Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerine yardımcı olabilecek çözüm önerileri sunmaktadır. Sorunların çözülmesi ve eğitimin geliştirilmesi için, dersin amaçlarının daha iyi anlaşılması, sosyal ve kültürel etkilerin dikkate alınması, daha iyi araç-gereç ve donanımların sağlanması gibi adımlar atılabilir (Yeşilyurt, 2009).

3.1.4. Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Tespit Edilmesi Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu çalışma, Türk Eğitim Sistemi'nde yeni bir yaklaşımla oluşturulan Görsel Sanatlar dersi programının önemini vurgulamak ve Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu programa ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. İlköğretimde Resim-iş dersinin kaldırılmasıyla birlikte, 2006-2007 öğretim yılından itibaren 1. 2. 3. 4. 5. 6 sınıflarda başlayarak Görsel Sanatlar dersi programı uygulamaya konulmuştur. Çalışma, betimsel bir yöntem kullanarak Trabzon ili merkez ve ilçelerindeki tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerine ulaşılarak 112 öğretmenin 2008-2009 eğitim öğretim döneminde yeni Görsel Sanatlar dersi programına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen 42 maddelik bir görüş anketi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler genellikle yapılandırmacı temelli öğrenci merkezli yaklaşımla hazırlanan Görsel Sanatlar dersi programına ve öğelerine olumlu bir şekilde yaklaşmışlardır. Öğretmenler, dersin öğretimini daha etkili hale

getirmek için öğrenme alanlarının yeniden sınıflandırılmasını desteklemekte ve özellikle Müze Eğitime daha fazla yer verilmesini olumlu bir yenilik olarak görmektedirler. Bu çalışma, yeni Görsel Sanatlar dersi programının öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak mevcut durumu betimlemektedir. Öğretmenlerin olumlu yaklaşımları, programın öğrenci merkezli ve etkili bir öğretim sağlama potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, Türk Eğitim Sistemi'ndeki Görsel Sanatlar dersi programının öğretmenlerin destek ve katkılarıyla başarılı bir şekilde uygulanabileceğini ve öğrencilerin sanat eğitiminde gerekli yetilere sahip olmalarını sağlayabileceğini ortaya koymaktadır (Baş, 2009).

3.1.5. İlköğretim Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme Uygulaması Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim altıncı sınıfta işbirlikli öğrenme uygulamalarının nasıl gerçekleştiğini belirlemektir. Araştırma, ayrıntılı bir şekilde durumu betimlemeyi hedeflediği için katılımcı gözleme dayalı betimsel bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma, 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ili Günyüzü ilçesi Gümüşkonak İlköğretim Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya altıncı sınıftan 13 öğrenci (altısı kız, yedisi erkek) ve Görsel Sanatlar öğretmeni katılmıştır. Araştırma verileri, 10 Ekim 2009 ile 31 Aralık 2009 tarihleri arasında toplanmıştır. İşbirlikli öğrenme uygulaması, Görsel Sanatlar dersinde 16 Aralık 2009 ile 31 Aralık 2009 tarihleri arasında toplam 8 ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, öğrenci kişisel bilgi formu, katılımcı gözlem, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı günlüğü ve öğrenci ürünleri gibi çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilmiştir. Betimsel analiz tekniği kullanılarak veriler çözümlenmiş ve araştırma soruları temel alınarak bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. İşbirlikli öğrenme süreci sırasında ortaya çıkan sorunlar, öğrenci kaynaklı sorunlar, öğretmen kaynaklı sorunlar ve okul kaynaklı sorunlar olarak belirlenmiştir. İşbirlikli öğrenme, sınıf ortamında ilk defa uygulanacaksa, öğretmenlerin faydalanabileceği örnek projeler incelenebilir. İşbirlikli öğrenmeyi sınıflarında uygulamak isteyen öğretmenler için Milli Eğitim Bakanlığı web sitesine, sanat eğitimi alanında örnek projelerin yayınlanması önerilebilir. Bu projeler, işbirlikli öğrenmenin nasıl gerçekleştirilebileceğini örneklerdir öğretmenlere rehberlik edecektir. İşbirlikli öğrenmenin en önemli aşamalarından biri planlama aşamasıdır. Bu nedenle, uygulayıcıların bu aşamayı detaylı bir şekilde hazırlamaları önemlidir. Planlama aşamasında, işbirlikli öğrenmenin hedefleri, süreci, roller ve sorumluluklar, değerlendirme yöntemleri gibi konuların ayrıntılı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu şekilde öğretmenler, işbirlikli öğrenme sürecini daha etkili bir şekilde yönetebilir ve öğrencilerin katılımını artırabilir. Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme araştırmaları, diğer eğitim alanlarındaki işbirlikli öğrenme çalışmalarına ilişkilendirilmelidir. Bu bağlamda, üniversiteler aracılığıyla iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır. Sanat eğitimi alanında yapılan işbirlikli öğrenme araştırmalarından elde edilen bulgular ve yöntemler, öğretmenlerin uygulama süreçlerini zenginleştirebilir ve geliştirebilir. Sonuç olarak, işbirlikli öğrenme sınıf ortamında yeni uygulanacaksa, öğretmenlerin örnek projelerden faydalanabileceği bir kaynak oluşturulması ve planlama aşamasının detaylı bir şekilde yapılması önemlidir. Ayrıca, sanat eğitimi alanındaki işbirlikli öğrenme araştırmalarının diğer eğitim alanlarıyla ilişkilendirilmesi ve üniversitelerle iletişim sağlanması, işbirlikli öğrenmenin etkili bir şekilde uygulanmasını destekleyecektir (Sarhan, 2010).

3.1.6. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kuramsal Yapı Ve Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirmesi Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu tez çalışmasının temel amacı, Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin görüşlerini temel alarak İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nı değerlendirmektir. İlk pilot uygulama, 10 Görsel Sanatlar Öğretmeniyle görüşme formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Asıl uygulama aşamasında ise Ankara İli'ne bağlı Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden rastgele seçilen İlköğretim Okulları'nda görevli 15 Görsel Sanatlar öğretmeniyle ses kayıt cihazıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmada özel durum yöntemi kullanılmış olup, veriler öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Kişisel bilgiler, Microsoft Excel programı kullanılarak düzenlenmiş ve eğitim durumu, hizmet içi eğitimi alma durumu ve kıdem yılı gibi faktörler tablolar halinde gösterilmiştir. Nitel verilerin analizi ise Nvivo 8.0 nitel veri analizi paket programıyla gerçekleştirilmiştir. Görsel Sanatlar öğretmenleriyle yapılan görüşmelerin içerik analizi sonucunda, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyinin fiziki ortam yetersizlikleri, maddi imkânsızlıklar, materyal eksikliği, aile ve çevresel faktörler, öğretmen sayısının azlığı, programın öğrencilere sıkıcı gelmesi, sınıfların kalabalık olması, programın uygulanması için yeterli bilgi eksikliği ve zamanın yetersizliği gibi faktörlerden dolayı çok düşük olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında, İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın hazırlanma sürecinde görevli 6 komisyon üyesine ulaşılmış ve program hakkında görüş ve önerileri yazılı olarak alınmıştır. Komisyon üyelerinin cevapları içerik analizi sonucunda, haftalık ders saatlerinin yetersizliği ve fiziki

olumsuzlukların programın uygulanmasını zorlaştırabileceği görüşünü yansıtmaktadır. Araştırma sonuçlarına dayanarak, zaman yetersizliğini aşmak için birden fazla kazanıma yönelik birleştirilmiş etkinliklerin uygulanabileceği önerisinde bulunulmuştur. Bu alanda çalışan veya çalışacak olan araştırmacılara ve Görsel Sanatlar öğretmenlerine bazı önerilerde bulunulmuştur (Sarı, 2011).

3.1.7. Görsel Sanatlar Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Modelinin Yaratıcı Düşünmeye Etkisi Doktora Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf Görsel Sanatlar dersinde Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) yönteminin yaratıcı düşünme üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmada ön test-son test eşitlenmemiş kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Ankara İli, Yenimahalle İlçesi'nde bulunan Osman Ülkümen İlköğretim Okulu'nun 7. sınıfında eğitim gören toplam 72 öğrenciden oluşmaktadır. Deneysel çalışma öncesinde Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Şekilsel-B ve Problem Çözme Envanteri (PÇE) ön test olarak uygulanmıştır. Ön test sonuçlarına göre, sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ve dengeli bir dağılım olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, bir sınıf deney grubu (n:36), diğer sınıf ise kontrol grubu (n:36) olarak seçilmiştir. Deney grubu öğrencileri 9 haftalık PDÖ modeli öğrenim almışken, kontrol grubu öğrencileri mevcut öğretim yöntemine devam etmiştir. Veri toplama aracı olarak TYDT Şekilsel A-B eşdeğer formları ve PÇE kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Deney süresinin sonunda her iki gruba TYDT -A formu ve PÇE son testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, deney grubu lehine anlamlı farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, PDÖ modeli öğrenim gören deney grubunun yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini kontrol grubuna göre daha olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, ilköğretim 7. sınıf Görsel Sanatlar dersinde PDÖ modeli öğretimin yaratıcı düşünme üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Ülger, 2011).

3.1.8. İlköğretim Görsel Sanatlar Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu çalışma, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ve 2006-2007 eğitim-öğretim yılında uygulanan ilköğretim 6. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programı, hizmet içi eğitime katılım durumu ve meslekteki hizmet yılı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği, programın güçlü ve zayıf yönleri, uygulanırken karşılaşılan sorunlar ve öğretim programının nasıl değiştirilip geliştirilebileceği konularında öğretmenlerin görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu betimsel araştırma modelinin kullanıldığı çalışmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Balıkesir ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan 6. sınıf görsel sanatlar dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Balıkesir il merkezindeki 29 ilköğretim okulunda çalışan 42 görsel sanatlar öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, 6. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programı hakkında öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 57 maddeden oluşan bir anket formu ve 4 açık uçlu sorudan elde edilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 12.0 paket programı kullanılmış ve t-testi ve tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Açık uçlu soruların analizi ise betimsel analiz tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiş ve öğretmenlerin görüşleri frekans ve yüzde değerleri ile ifade edilmiştir. Araştırma bulguları, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin 6. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerinin genel olarak olumlu olduğunu, ancak programın bazı eksikliklere sahip olduğunu göstermektedir. Mezun olunan yükseköğretim programı ve hizmet içi eğitime katılım değişkenleri açısından öğretmenlerin program hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, ancak meslekteki hizmet yılı değişkeninde anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin, programın zayıf yönleri ve programı uygulamada karşılaştıkları sorunlar hakkındaki düşünceleri; programda sunulan etkinlik örneklerinin ve ölçülerinin yetersizliği, program konularının uzun olması, programın uygulanmasının zor olması, sınıfların çok kalabalık olması, ders saatlerinin kısa olması, atölye, araç-gereç, malzeme ve materyallerin yetersiz oluşu şeklindedir (Pekdağ, 2011).

3.1.9. İlköğretim Okullarının 1.2.3. Sınıflarında Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırma, ilköğretim okullarında 1. 2. ve 3. sınıflarda uygulanan Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini İstanbul'un Kadıköy ilçesine bağlı 71 resmi ve özel ilköğretim okulu içerisinde Görsel Sanatlar Eğitimi dersine giren 117 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, ilköğretim okullarında 1. 2. ve 3. sınıflarda uygulanan Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin mevcut durumunu değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, öğretmenlerin Görsel Sanatlar

Eğitimi dersini nasıl yönlendirdikleri ve yaşadıkları zorluklar hakkında 32 soruluk bir anket uygulanmış ve sonuçları incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde çeşitli yeni metotları uygulamakta, öğrencilerin yaratıcılık ve hayal güçlerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, üç boyutlu çalışmalara yer verme, idari destek alma, hizmet içi eğitim programlarına katılma, müzeleri ve sergileri takip etme, öğrencileri resim sergilerine ve müzelere götürme gibi konularda da çaba sarf etmektedirler. Bununla birlikte, öğretmenlerin görsel sanatlar eğitimiyle ilgili yapılan araştırmaları, yayınlanan kitapları ve dergileri takip etmede zorluk yaşadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde kullanılan materyallerin temin edilmesi ve ders etkinliklerinin değerlendirilmesi konularında da öğretmenlerin güçlük yaşadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, öğretmen görüşlerine dayanarak ilköğretim okullarında uygulanan Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin mevcut durumunu değerlendirmektedir. Elde edilen sonuçlar, görsel sanatlar eğitimi alanında daha etkili ve verimli bir eğitim sağlanması için dikkate alınabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde uygulanan yeni metotları tanıma, çocukların yaratıcılık ve hayal güçlerini geliştirme, üç boyutlu çalışmalar yapma, idari destek alma, hizmet içi eğitim programlarına katılma, müzeleri ve sergileri takip etme, öğrencileri resim sergilerine ve müzelere götürme gibi konularda sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar eğitimi öğretmenlerinin güçlük yaşadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, görsel sanatlar eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaları, yayınlanan kitapları ve dergileri takip etme konusunda da zorluklar olduğu görülmüştür. Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde kullanılan materyallerin temin edilmesi ve ders etkinliklerinin değerlendirilmesi konularında da sınıf öğretmenleri, görsel sanatlar eğitimi öğretmenleri ve sınıf öğretmenliği yapan branş öğretmenlerinin güçlük yaşadıkları tespit edilmiştir. Anketin alt boyutları mezun olduğu bölüm değişkenine göre incelendiğinde, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olan öğretmenlerin sosyal etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimine etkileri konusundaki puanları, resim bölümü mezunu öğretmenlerin puanlarından düşüktür. Resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin ise sosyal etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimine etkileri konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından yüksektir. Benzer şekilde, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olan öğretmenlerin öğretim programının uygulanışı konusundaki puanları, resim bölümü mezunu öğretmenlerin puanlarından düşüktür. Resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin ise öğretim programının uygulanışı konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından yüksektir. Ayrıca, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olan öğretmenlerin aktif öğrenmeye etkileri konusundaki puanları, resim bölümü mezunu öğretmenlerin puanlarından düşüktür. Araştırma sonuçlarına göre, resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin öğretim programının uygulanışı konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından daha yüksektir. Ayrıca, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olan öğretmenlerin aktif öğrenmeye etkileri konusundaki puanları, resim bölümü mezunu öğretmenlerin puanlarından daha düşüktür. Bununla birlikte, resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin aktif öğrenmeye etkileri konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından daha yüksektir (Tarı, 2011).

3.1.10. Görsel Sanatlar Dersinin Yaratıcı Düşünme Becerilerine Katkısının İncelenmesi Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı, değişen eğitim programları sonucunda yaratıcı düşünme becerisinin Görsel Sanatlar dersine etkisini belirlemektir. Trabzon ilindeki lise 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda görev yapan Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisinin kazandırılmasına yönelik uyguladıkları etkinlikler, çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmiştir. Bu çalışmada, nitel ve nicel araştırma yöntemleri karma olarak kullanılmıştır. Araştırma, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Trabzon ilindeki liselerde görev yapan lise 9., 10., 11. ve 12. sınıf Görsel Sanatlar dersi öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak geliştirilen anket formu, 53 Görsel Sanatlar dersi öğretmenine uygulanmıştır. Ayrıca, yarı yapılandırılmış mülakat formuyla da 19 Görsel Sanatlar dersi öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Görsel Sanatlar dersi programında yer alan yaratıcı düşünmeye yönelik kazanımların öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine etkisini belirlemek için anket ve mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizi için SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Analizlerde Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi gibi istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Mülakat yoluyla elde edilen veriler ise betimsel analiz ve sürekli karşılaştırmalı analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, Görsel Sanatlar Dersi Programı'nda yer alan yaratıcı düşünmeye yönelik kazanımların öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine etkisinin öğretmenlerin cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, görev yaptıkları lise türüne, hizmet içi eğitim almalarına ve kendi atölyelerinin olup olmamasına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Bu araştırmada, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kazandırmak için çeşitli yöntemler

kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin yaratıcı çözümler bulmalarını teşvik etmeye çalıştıklarını ve öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri için uygun ortamlar oluşturmaya çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin dersi sevdirmenin ve olumsuz eleştirilerden kaçınmanın yaratıcı düşünmenin ortaya çıkmasına katkı sağladığını, aktif öğrenme yöntemlerini kullandıklarını ve yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olarak paragraf veya hikâye yazdırarak resim yapma gibi etkinlikleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenler, önerilen etkinlikleri yaratıcı bulmalarına rağmen zaman kısıtlılığı nedeniyle uygulayamadıklarını, Görsel Sanatlar dersiyle ilgili kaynakların yetersiz olduğunu, okul imkânlarının sınırlı olduğunu ve araç-gereç ve materyal eksikliğinin olduğunu dile getirmişlerdir. Araştırma ayrıca, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilgi göstermemesinin sanata yeterince değer verilmemesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Özetle bu araştırmada Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kazandırmak için çaba gösterdikleri, ancak zaman ve kaynak kısıtlılıklarıyla karşılaştıkları ve sanata yeterli değerin verilmediği konularının üzerinde durulmuştur (Demirkale, 2015).

3.1.11. Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Dersi Programı'na Yönelik Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri ve Çözüm Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Eğitim, insanların yaşam koşullarını geliştiren ve ilerleten bir gereklilik olarak önemli bir rol oynamaktadır. Sanatın da eğitimin temel bir parçası olduğunu ve insanların gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu biliyoruz. Tarihi kaynaklardan öğrendiğimize göre, sanatın görsel yönü farklı alanlarla birlikte günümüze kadar gelmiştir. Sanat eğitiminin amacı, çok yönlü bir oluş içinde olan her bireye sanatı ulaştırmaktır. İnsanlar, teknolojik gelişmelerin bir parçası haline geldikçe doğadan, estetik zevkten ve duygulardan uzaklaşmamak için sanat ve sanat eğitimiyle meşgul olmalıdırlar. Bu nedenle, "Türk Eğitim Sistemi'nin değişmesi ve yeni bir Görsel Sanatlar dersi programı hazırlanarak öğrencilerin gelişimine yardımcı olan yetilerle donatılması" önemli bir hedef olmalıdır. Bu hedeflerin başında, sanattan keyif alan, sanatı içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip ve eleştiri yapabilen nesiller yetiştirmek gelir. Bu tarama modelindeki araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Bu görüşmeler, 2016/2017 öğretim yılında Konya'da görev yapan 23 Görsel Sanatlar dersi öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, "Betimsel Çözümleme Tekniği" kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin toplanmasında "Öğretmen Görüşme Formu" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri de dikkate alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak yazılan 7 soru, Öğretmen Görüşme Formunda yer almaktadır. Araştırma bulgularına göre, Görsel Sanatlar Eğitim Programı sade ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. Öğretmenler, bu program aracılığıyla öğrenciler için bir rehber ve danışman rolü üstlenmektedir. Programın diğer derslerle etkileşimi kolaylaştırdığı, öğrencilerin aktif katılımının önemli olduğu, öğrencilerin yaratıcılığını, özgüvenini ve öz disiplinini geliştirdiği, öğrencilerde merak ve heyecan duygusunu artırdığı gözlemlenmektedir (Özcan, 2017).

3.1.12. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların, Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu tez çalışmasında, görsel sanatlar dersinin yapısal sorunlarını görsel sanatlar öğretmenleri tarafından değerlendirmek amacıyla tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler, Elazığ il ve ilçelerindeki 79 ortaokuldan toplam 90 görsel sanatlar öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen verilere dayanarak, görsel sanatlar öğretmenlerinin ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programını büyük ölçüde uyguladıklarını düşündükleri belirlenmiştir. Ancak katılımcıların karşılaştıkları bazı sorunlar da tespit edilmiştir. Bu sorunlar arasında, ortaokullarda görsel sanatlar dersliğinin olmaması, görsel sanatlar ders saatlerinin yetersiz olması, görsel sanatlar dersine ve görsel sanatlar öğretmenine yönelik ilgisizlik, geçim sıkıntısı, ek iş yapma gerekliliği, kendini yetersiz hissetme gibi faktörler yer almaktadır. Bu sorunlar, görsel sanatlar dersinin hedeflerine ulaşmasını engellemektedir. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, ortaokullarda görsel sanatlar dersinin daha az sorunla uygulanabilmesi ve genel amaçlarına ulaşabilmesi için bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler arasında, her ortaokulun görsel sanatlar dersliğine sahip olması, görsel sanatlar ders saatlerinin haftada en az 2 saate çıkarılması, ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programının, görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda geliştirilmesi gibi önlemler yer almaktadır (Özgökçe, 2018).

3.1.13. Güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitime İlişkin Kavramları Öğretmedeki Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı, güncellenen görsel sanatlar dersi öğretim programının değerler eğitime ilişkin kavramları öğretmedeki etkisini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Bu doğrultuda, bu kavramların sınıf ve atölye ortamında nasıl uygulanabileceği, mevcut uygulamalardaki sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Günümüzde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda değerler eğitimi kavramlarını öğretmek için çeşitli yöntemler ve etkinlikler denenmektedir. Ancak, "değer kavramları"nın tüm derslerle ilişkilendirilerek öğretilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, görsel sanatlar dersi de değerler eğitimi için önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma, Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. Batman ilindeki ortaokul ve liselerde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri nitel görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve bu formlar değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiş ve nicel verilere dönüştürülmüştür. Veriler boyutlandırılmış ve her bir boyut kendi içinde yorumlanmıştır. Görüşme formlarından elde edilen verilere dayanarak, değerler eğitimi kavramlarının görsel sanatlar dersi kazanımlarıyla bütünleştirilerek sunulması, hatta değerler eğitimi kavramları temel alınarak kazanımların oluşturulması ve mümkünse bir öğretmen kılavuz kitabı şeklinde hazırlanması gerektiği sonucuna varılmıştır (Taymur, 2019).

3.1.14. Görsel Sanatlar Öğretim Programları İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi (1924-2018 Arası) Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Millî Eğitim Bakanlığı, 2013 yılında Öğretim Programlarında değişikliğe giderek, 2018 tarihinde güncellenen Görsel Sanatlar (1-8) Öğretim Programı'nı hayata geçirmiştir. Bu güncellemelerle birlikte, görsel sanatlar dersi eğitim-öğretim sürecinde disiplin temelli ve disiplinler arası temel yaklaşımın önemi vurgulanmıştır. Görsel sanatlar dersinin sadece uygulama ve yetenek odaklı bir ders olmadığı, aynı zamanda sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve disiplinler arası bağlantıları içermesi gerektiği düşüncesiyle, değişen dünyaya uyum sağlayabilen sanat bilgisi ve görgüsüne sahip bireylerin yetiştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, 2018 yılında güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygun olarak, disiplin temelli, disiplinler arası, grup ve bireysel öğretim yöntemlerini ders planlarına yansıtmayı ve bu ders planlarının sınıf ortamında uygulanmasından elde edilen sonuçları ele almaktadır. Nitel bir çalışma olan bu araştırma, yarı deneysel bir şekilde tasarlanmıştır. Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Uygulanan ders planları sonucunda elde edilen veriler, uzman görüşme ve öğrenci yansıtma formu sorularıyla uzmanlardan ve öğrencilerden toplanmıştır. Veri analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Uygulanan ders planlarının sonuçları, uzmanlar tarafından öğrenci sorumluluğu, motivasyon, iç denetim, disiplin temelli ve disiplinler arası öğretim gibi yönlerden başarılı bulunmuştur. Öğrencilerin dersleri sevdikleri ve uygulama sonucunda elde ettikleri ürünlerin akılda kalıcı, verimli ve başarılı olduğunu değerlendirdikleri ve diğer derslerde de benzer yaklaşımların uygulanmasını istedikleri sonucu elde edilmiştir (Erkuzu, 2019).

3.1.15. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda Çevre Eğitimi Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Dünya genelinde artan ve sağlığı tehdit eden çevre sorunları, ortak bir endişe kaynağıdır. Bu sorunların ciddiyeti her geçen gün artmakta ve çevre eğitime verilen önem giderek artmaktadır. Görsel Sanatlar dersi, sanat aracılığıyla eğitim verilen bir ders olduğundan çevre eğitimi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nın nitelikli ve görsel açıdan zengin olması son derece önemlidir. Bu çalışmada, 2018 yılında güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve 2019 yılında güncellenen Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda çevre eğitimi konusu incelenmiş ve programda/kitapta yer alan kazanımların, görsellerin ve konuların çevre eğitime katkılarını ve eksikliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı kaynak olarak kullanılmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda (Ortaokul) çevre eğitimi doğrudan destekleyen kazanımların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenme alanlarının çevre eğitimi daha fazla göz önünde bulunduracak şekilde yeniden tasarlanması gerektiği ve çevre eğitiminin Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda ayrı bir bölüm olarak yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çevre eğitimi konusu sadece Görsel Sanatlar dersiyle sınırlı kalmamalı, diğer derslerin öğretim programlarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında daha fazla yer almalıdır (Çalışır, 2022).

3.1.16. 2006 Yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8) İle 2018 Yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8) Programının Karşılaştırılması Adlı Yüksek Lisans Tezinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın amacı, 2006 ve 2018 yıllarında uygulanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar) ile Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) program öğelerini (amaç, içerik, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme) çeşitli açılardan karşılaştırarak incelemektir. Bu çalışma betimsel araştırma kapsamında tarama modelinden yararlanmıştır. Mevcut kaynaklar taranarak dikkatli bir şekilde incelenip değerlendirme işlemi yapılmıştır. Her iki öğretim programı da yapılandırmacı eğitim felsefesi ilkeleri doğrultusunda 2006 ve 2018 yıllarında oluşturulmuştur. Her iki programda da öğrenci merkezli yaklaşım benimsenmiştir. Ancak 2006 Öğretim Programı'nda yer alan genel amaçlar ve 2018 Öğretim Programı'nda yer alan özel amaçlar açısından farklılıklar bulunmaktadır. 2006 Öğretim Programı'nda dersin genel amaçları bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak dört grup altında toplanmışken, 2018 Öğretim Programı'nda dersin özel amaçları başlığı altında 11 madde olarak ifade edilmiştir. Kazanımlar ve içerik açısından incelendiğinde, 2006 öğretim programında 203 kazanım bulunurken, 2018 öğretim programında ise 145 kazanım yer almaktadır. Her iki öğretim programı da 3 öğrenme alanı altında yapılandırılmış olup, isimlerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Öğrenme-öğretme süreci açısından, 2006 öğretim programında ayrı başlık halinde detaylı bir açıklama bulunurken, 2018 öğretim programında 19 maddelik kısa bir açıklama yer almaktadır. Ölçme ve değerlendirme açısından ise, 2018 öğretim programında 2006 öğretim programındaki klasik ve alternatif yöntemlerin kullanımının azaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, ölçme ve değerlendirme açısından 2006 öğretim programının daha açıklayıcı ve yol gösterici olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, 2006 ve 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programları karşılaştırılmış ve bazı farklılıklar belirlenmiştir. 2018 öğretim programında, bazı becerilerin 2006 öğretim programından alındığı ve bazı bölümlerin ise çağın ihtiyaçlarına uygun olarak güncellendiği görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme açısından, 2018 öğretim programında klasik ve alternatif yöntemlerin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, 2006 öğretim programının ölçme ve değerlendirme konularında daha açıklayıcı ve yol gösterici nitelikte olduğu görülmektedir. Her iki öğretim programında ürün ve süreç odaklı ölçme ve değerlendirme anlayışının benimsendiği belirtilmiştir. Kazanımlar ve içerik açısından, 2018 öğretim programının 2006 öğretim programına göre daha sadeleştirildiği görülmektedir. Bu sadeleştirme, konuların daha kolay işlenebilmesi açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Ancak, bazı sadeleştirmelerin öğretmenlere yol gösterici nitelikte olmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, 2018 öğretim programının çok büyük bir yenilik getirmede olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, 2006 ve 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Her iki program da öğrenci merkezli yaklaşımı benimsemekte olup, 2018 öğretim programının bazı konularda güncellenmiş ve sadeleştirilmiş olduğu görülmektedir. Öğretim programlarının değerlendirme açısından da farklılıklar gösterdiği ve 2006 programının daha açıklayıcı olduğu belirtilmektedir (Akşahin, 2022).

4. SONUÇ

Bu çalışmada, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgulara dayanarak, mevcut lisansüstü çalışmaların görsel sanatlar eğitimi alanında sağladığı katkıları, yaşanan mevcut sıkıntılar ve ortaya koyduğu önemli sonuçlar incelenmiştir.

Çalışma ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında, çeşitli kaynaklardan derlenen ve incelenen lisansüstü tezlerin analizi yapılmıştır. Bulgulara göre, görsel sanatlar dersi öğretim programıyla ilgili lisansüstü çalışmaların genel olarak amaçları, içerikleri, öğrenme ve öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme yöntemleri üzerine odaklandığı görülmüştür. Bu çalışmalar, görsel sanatlar eğitiminde öğretmenlerin, öğrencilerin ve öğretim programının etkin bir şekilde kullanılmasını desteklemekte ve görsel sanatlar dersinin öğretim kalitesini artırmaya yönelik öneriler sunmaktadır. Değerlendirme sonuçlarına dayanarak, lisansüstü çalışmalarda genellikle yapılandırmacı eğitim felsefesi ilkelerine uygun bir yaklaşım benimsendiği görülmektedir. Öğrenci merkezli öğretim, öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerini destekleyen bir yaklaşım olarak sıkça vurgulanmaktadır. Ayrıca, öğretim programının kazanımları ve içeriğiyle ilgili olarak yapılan çalışmalar, dersin hedeflerine ulaşılmasına ve öğrencilerin görsel sanatlar alanındaki yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın analizi, lisansüstü çalışmalarda ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Lisansüstü tezlerde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra, alternatif yöntemlerin de kullanıldığı görülmüştür. Öğrenci performansının yanı sıra süreç değerlendirmesi, portfolyo değerlendirmesi ve öz değerlendirme gibi yöntemlerin önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir. Bu

çeşitlilik, görsel sanatlar dersinin doğası gereği öğrencilerin yaratıcılığını, estetik algısını ve becerilerini ölçme ve değerlendirme süreçlerinde dikkate alma ihtiyacını yansıtmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme açısından 2006 yılına göre 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda belirgin değişikliklerin olduğu görülmüştür. 2018 programında klasik ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin görsel sanatlar alanındaki becerilerinin ve yeteneklerinin tam anlamıyla değerlendirilmesini sağlamak amacıyla alternatif yöntemlere daha fazla yer verildiğini göstermektedir. Bu yaklaşımın, öğrencilerin yaratıcılıklarını serbestçe ifade etmelerini teşvik ettiği ve değerlendirme süreçlerinin daha adil ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağladığı görülmüştür.

Ancak, değerlendirme süreçlerinin belirlenmesi ve uygulanması konusunda bazı lisansüstü çalışmaların öğretmenlere yeterli rehberlik sağlamadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerin performansını objektif bir şekilde değerlendirebilmeleri için daha fazla yol gösterici bilgiye ihtiyaçları olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda, gelecekteki çalışmalarda öğretmenlere yönelik daha ayrıntılı ve pratik rehberlik sağlanması önemli bir konu olarak ele alınmalıdır.

Çalışma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

Çok Alanlı Görsel Sanat Eğitimi Yöntemi aktif öğrenme ve yapılandırmacı anlayışın geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin estetik tutumlarını geliştirdiğini göstermektedir. Görsel sanatlar derslerinde geleneksel yaklaşımın yerine bu yöntemlerin kullanılmasının daha etkili olduğu ve estetik tutum geliştirmede faydalı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, görsel sanatlar derslerinde bu yaklaşımların uygulanması önerilmektedir (Akın, 2006).

Öğretmenler, sunulan etkinlik örneklerini kullanarak öğrencilerin sanatsal yeteneklerini, görsel iletişim becerilerini ve anlama düzeylerini geliştirmeye yönelik dersler planlayabilirler. Ayrıca, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımların anlaşılmasına ve uygulanmasına katkı sağlayabilirler. Görsel Sanatlar Eğitimi'nin önemi ve etkisi konusunda farkındalığı artırmak, öğrencilerin sanatsal ve yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak için bu alanda daha fazla çalışmanın yapılması gerekmektedir (Dorukan, 2009).

İlköğretim okullarında görevli Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri, hedeflenen amaç ve davranışları kazandırmalarını engelleyen pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar arasında dersin amaçlarının yeterince anlaşılabilmesi, sosyo-kültürel ortamın etkisi, yetersiz araç-gereç ve donanım gibi faktörler yer almaktadır. Değişen dünya şartları ve uluslararası ilişkilerin hızla gelişmesi, çağdaş eğitim politikalarının oluşturulmasını gerektirmektedir. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunları tespit etmek, ortadan kaldırmak ve eğitimi çağdaş standartlara ulaştırmak, eğitim politikalarının en öncelikli konularından biridir. Bu araştırma, ilköğretim okullarında Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerine yardımcı olabilecek çözüm önerileri sunmaktadır. Sorunların çözülmesi ve eğitimin geliştirilmesi için, dersin amaçlarının daha iyi anlaşılması, sosyal ve kültürel etkilerin dikkate alınması, daha iyi araç-gereç ve donanımların sağlanması gibi adımlar atılabilir (Yeşilyurt, 2009).

Öğretmenlerin olumlu yaklaşımları, programın öğrenci merkezli ve etkili bir öğretim sağlama potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, Türk Eğitim Sistemi'ndeki Görsel Sanatlar dersi programının öğretmenlerin destek ve katkılarıyla başarılı bir şekilde uygulanabileceğini ve öğrencilerin sanat eğitiminde gerekli yetilere sahip olmalarını sağlayabileceğini ortaya koymaktadır (Baş, 2009).

İşbirlikli öğrenme, sınıf ortamında ilk defa uygulanacaksa, öğretmenlerin faydalanabileceği örnek projeler incelenebilir. İşbirlikli öğrenmeyi sınıflarında uygulamak isteyen öğretmenler için Milli Eğitim Bakanlığı web sitesine, sanat eğitimi alanında örnek projelerin yayınlanması önerilebilir. Bu projeler, işbirlikli öğrenmenin nasıl gerçekleştirilebileceğini örneklendirerek öğretmenlere rehberlik edecektir. İşbirlikli öğrenmenin en önemli aşamalarından biri planlama aşamasıdır. Bu nedenle, uygulayıcıların bu aşamayı detaylı bir şekilde hazırlamaları önemlidir. Planlama aşamasında, işbirlikli öğrenmenin hedefleri, süreci, roller ve sorumluluklar, değerlendirme yöntemleri gibi konuların ayrıntılı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu şekilde öğretmenler, işbirlikli öğrenme sürecini daha etkili bir şekilde yönetebilir ve öğrencilerin katılımını artırabilir. Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme araştırmaları, diğer eğitim alanlarındaki işbirlikli öğrenme çalışmalarıyla ilişkilendirilmelidir. Bu bağlamda, üniversiteler aracılığıyla iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır. Sanat eğitimi alanında yapılan işbirlikli öğrenme araştırmalarından elde edilen bulgular ve yöntemler, öğretmenlerin uygulama süreçlerini zenginleştirebilir ve geliştirebilir (Sarhan, 2010).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyinin fiziki ortam yetersizlikleri, maddi imkânsızlıklar, materyal eksikliği, aile ve çevresel faktörler, öğretmen sayısının azlığı, programın öğrencilere sıkıcı gelmesi, sınıfların kalabalık olması, programın uygulanması için yeterli bilgi eksikliği ve zamanın yetersizliği gibi faktörlerden dolayı çok düşük olduğu belirlenmiştir (Sarı, 2011).

Çalışma sonuçlarına göre, deney grubu lehine anlamlı farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, PDÖ modelli öğrenim gören deney grubunun yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini kontrol grubuna göre daha olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, ilköğretim 7. sınıf Görsel Sanatlar dersinde PDÖ modelli öğretimin yaratıcı düşünme üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Ülger, 2011).

Görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin 6. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerinin genel olarak olumlu olduğunu, ancak programın bazı eksikliklere sahip olduğunu göstermektedir. Mezun olunan yükseköğretim programı ve hizmet içi eğitime katılım değişkenleri açısından öğretmenlerin program hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, ancak meslekteki hizmet yılı değişkeninde anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin, programın zayıf yönleri ve programı uygulamada karşılaştıkları sorunlar hakkındaki düşünceleri; programda sunulan etkinlik örneklerinin ve ölçülerinin yetersizliği, program konularının uzun olması, programın uygulanmasının zor olması, sınıfların çok kalabalık olması, ders saatlerinin kısa olması, atölye, araç-gereç, malzeme ve materyallerin yetersiz oluşu şeklindedir (Pekdağ, 2011).

Resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin öğretim programının uygulanışı konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından daha yüksektir. Ayrıca, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olan öğretmenlerin aktif öğrenmeye etkileri konusundaki puanları, resim bölümü mezunu öğretmenlerin puanlarından daha düşüktür. Bununla birlikte, resim bölümü mezunu olan öğretmenlerin aktif öğrenmeye etkileri konusundaki puanları, branş öğretmenliği yapan sınıf öğretmenlerinin puanlarından daha yüksektir (Tarı, 2011).

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kazandırmak için çeşitli yöntemler kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin yaratıcı çözümler bulmalarını teşvik etmeye çalıştıklarını ve öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri için uygun ortamlar oluşturmaya çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin dersi sevdirmenin ve olumsuz eleştirilerden kaçınmanın yaratıcı düşünmenin ortaya çıkmasına katkı sağladığını, aktif öğrenme yöntemlerini kullandıklarını ve yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olarak paragraf veya hikâye yazdırarak resim yapma gibi etkinlikleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenler, önerilen etkinlikleri yaratıcı bulmalarına rağmen zaman kısıtlılığı nedeniyle uygulayamadıklarını, Görsel Sanatlar dersiyle ilgili kaynakların yetersiz olduğunu, okul imkânlarının sınırlı olduğunu ve araç-gereç ve materyal eksikliğinin olduğunu dile getirmişlerdir. Araştırma ayrıca, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilgi göstermemesinin sanata yeterince değer verilmemesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Özetle bu araştırmada Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerini kazandırmak için çaba gösterdikleri, ancak zaman ve kaynak kısıtlılıklarıyla karşılaştıkları ve sanata yeterli değer verilmediği konularının üzerinde durulmuştur (Demirkale, 2015).

Görsel Sanatlar Eğitim Programı sade ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. Öğretmenler, bu program aracılığıyla öğrenciler için bir rehber ve danışman rolü üstlenmektedir. Programın diğer derslerle etkileşimi kolaylaştırdığı, öğrencilerin aktif katılımının önemli olduğu, öğrencilerin yaratıcılığını, özgüvenini ve öz disiplinini geliştirdiği, öğrencilerde merak ve heyecan duygusunu artırdığı gözlemlenmektedir (Özcan, 2017).

Ortaokullarda görsel sanatlar dersliğinin olmaması, görsel sanatlar ders saatlerinin yetersiz olması, görsel sanatlar dersine ve görsel sanatlar öğretmenine yönelik ilgisizlik, geçim sıkıntısı, ek iş yapma gerekliliği, kendini yetersiz hissetme gibi faktörler yer almaktadır. Bu sorunlar, görsel sanatlar dersinin hedeflerine ulaşmasını engellemektedir. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, ortaokullarda görsel sanatlar dersinin daha az sorunla uygulanabilmesi ve genel amaçlarına ulaşabilmesi için bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler arasında, her ortaokulun görsel sanatlar dersliğine sahip olması, görsel sanatlar ders saatlerinin haftada en az 2 saate çıkarılması, ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programının, görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda geliştirilmesi gibi önlemler yer almaktadır (Özgökçe, 2018).

Değerler eğitimi kavramlarının görsel sanatlar dersi kazanımlarıyla bütünleştirilerek sunulması, hatta değerler eğitimi kavramları temel alınarak kazanımların oluşturulması ve mümkünse bir öğretmen kılavuz kitabı şeklinde hazırlanması gerektiği sonucuna varılmıştır (Taymur, 2019).

Uygulanan ders planlarının sonuçları, uzmanlar tarafından öğrenci sorumluluğu, motivasyon, iç denetim, disiplin temelli ve disiplinler arası öğretim gibi yönlerden başarılı bulunmuştur. Öğrencilerin dersleri sevdiği ve uygulama sonucunda elde ettikleri ürünlerin akılda kalıcı, verimli ve başarılı olduğunu değerlendirdikleri ve diğer derslerde de benzer yaklaşımların uygulanmasını istedikleri sonucu elde edilmiştir (Erkuzu, 2019).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda (Ortaokul) çevre eğitimi doğrudan destekleyen kazanımların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenme alanlarının çevre eğitimi daha fazla göz önünde bulunduracak şekilde yeniden tasarlanması gerektiği ve çevre eğitiminin Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda ayrı bir bölüm olarak yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çevre eğitimi konusu sadece Görsel Sanatlar dersiyle sınırlı kalmamalı, diğer derslerin öğretim programlarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında daha fazla yer almalıdır (Çalışır, 2022).

2006 ve 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Her iki program da öğrenci merkezli yaklaşımı benimsemekte olup, 2018 öğretim programının bazı konularda güncellenmiş ve sadeleştirilmiş olduğu görülmektedir. Öğretim programlarının değerlendirme açısından

KAYNAKÇA

- Akın, N. (2006). *İlköğretim görsel sanatlar eğitiminde estetik öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Akşahin, N. (2022). *2006 Yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8) İle 2018 Yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8) Programın Karşılaştırılması*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Baş, Ş. (2009). *Yeni görsel sanatlar dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Çalışır, S. (2022). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (Ortaokul) ve Görsel Sanatlar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda Çevre Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Demirkale, O. C. (2015). *Görsel sanatlar dersinin yaratıcı düşünme becerisine katkısının incelenmesi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*; Minton, Balch & Company.
- Dorukan, N. (2009). *İlköğretim Kurumlarındaki Görsel Sanatlar Dersinin Uygulamaları ve Sonuçları*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- Efland, A. (2002). *Art and cognition: Integrating the visual arts in the curriculum*. Teachers College Press.
- Eisner, E. W. (2002). The arts and the creation of mind. *Language arts*, 80(5), 340-344.
- Erkuzu, D. (2019). Görsel Sanatlar Öğretim Programları İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi (1924-2018 Arası). *Diyarbakır: Dicle Üniversitesi*.
- Ertosun, R. (2020). Görsel sanatlar (1-8) öğretim programına göre hazırlanan ders planlarının uygulama yönünden değerlendirilmesi. *Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi*.
- Fiske, H. E. (1999). *Understanding popular culture*. Routledge.
- MEB, (2018). Ocak 2724 Sayılı Tebliğler Dergisi. MEB Yayınları.
- Özcan, M. (2017). *Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Dersi Programı'na Yönelik Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri ve Çözüm Önerileri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özgökçe, A. (2018). *Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların, Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
- Pariser, D. (2003). Evaluating art education programs in community centers: *Aesthetic experience as a focus for research*. *Studies in Art Education*, 45(3), 197-214.
- Pekdağ, N. (2011). *İlköğretim Görsel Sanatlar Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Robinson, K., & Lee, J. R. (2011). *Out of our minds*. Old Saybrook, US: Tantor Media, Incorporated.

- Sarı, N. (2011). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kuramsal Yapı ve Uygulanabilirlik Açısından Bir Değerlendirmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Sarıhan, K. (2010). *İlköğretim Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme Uygulaması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Smithrim, K., & Upitis, R. (2005). Learning through the arts: Lessons of engagement. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 109-127.
- Tarı, H. (2011). *İlköğretim Okullarının 1.2.3. Sınıflarında Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Taymur, N. (2019). *Güncellenen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimine İlişkin Kavramları Öğretmedeki Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri*. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Ülger, K. (2011). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Modelinin Yaratıcı Düşünmeye Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2013). Art for art's sake. *The impact of arts education. doi, 10*
- Yeşilyurt, L. E. (2009). *İlköğretim okullarındaki ikinci kademe görsel Sanatlar dersi programının işlenişinde karşılaşılan temel sorunlar*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.